

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.
Hradec Králové 500 03, Eliščino nábřeží 465/7,
budova Muzea východních Čech

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.

ZA ROK 2022

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 15. 4. 2023
V HRADCI KRÁLOVÉ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je spolkem podle § 214 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které nuceně ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465/7, 500 03 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Vážené dámy a pánové.

Rok 2022 je již historií a my bychom si nyní měli připomenout důležité události v našem spolkovém životě. Než se zamyslím nad činností, které jsme se společně věnovali, tak se přenesme do samotného závěru roku 2022. Dovolte mi, abych vzpomněl na dva členy Komitétu 1866, kteří v prosinci opustili naše řady. Oba kolegy jsme mohli naposledy vidět na podzimní valné hromadě v Benátkách. Dne 14. 12. 2022 ve věku 63 let zemřel Petr Koucký, který byl členem spolku od roku 1990. O tři dny později nás 17. 12. 2022 opustil ve věku 48 let Zdeněk Pátek. Ten pracoval takřka do posledního dechu pro Komitét 1866. Plánoval pro nás zájezd na bojiště v Německu, který jsme z tohoto důvodu byli nuceni odložit. Toto úvodní slovo píše 13. 1. 2023, kdy jsem se byl naposledy rozloučit s Vladimírem Švecem, který odešel ve věku 73 let dne 2. 1. 2023. Tuto postavu neodmyslitelně spojenou s 66. válkou většina z nás znala jako „Hluchoněmého Ládu“. Láda se zapojoval, ač nečlen spolku, do brigád na bojišti se značným elánem. Rád bych jim dnes stiskl ruku a poděkoval. Pro nás je vždy odchod člověka těžkou a skoro nepochopitelnou záležitostí. A tak tedy zaobleme ty hrany bolu vzpomínkou.

Novoroční procházka se konala v centru bojiště již 1. ledna 2022, čímž započal plodný rok činnosti. Předsednictvo Komitétu 1866 se pravidelně scházelo k pro-

Olšany, u hrobu J. N. Steinského 31. 7. 2022 (foto P. Megela)

jednávání aktuální situace a plnění úkolů. Dne 9. 4. 2022 se konala ve Vřestarech 48. valná hromada, doplněná přednáškou restaurátorky Pavly Szabové o údržbě památek z války roku 1866. Setkání bylo zakončeno položením květin u pomníku zakladatele J. N. Steinského na Chlumu ke 130. výročí založení Ústředního spolku a vycházkou po centru hradeckého bojiště. Podzimní 49. valná hromada proběhla dne 29. 10. 2022 tentokrát v novém prostředí v Benátkách. Potom jsme se společně sešli v obci Cerekvice nad Bystřicí k uctění Dušiček na cerekvickém hřbitově. Zájemci mohli vystoupat do věže kaple Zvěstování Panny Marie, kde byla před bitvou pruská pozorovatelna. Naši členové již od jara uskutečnili obrovský počet brigád na jednotlivých bojištích. Za zmínku stojí brigáda u Baterie mrtvých, na níž se sešlo celkem 50 lidí z Komitétu 1866, několika KVH, ale i z řad veřejnosti. Byly tak do důstojného stavu uvedeny zbytky polních okopů ze Sedmileté války, přístupová cesta od muzea a okraj lesa. Prováděla se údržba okolí pomníků, jejich čištění a opravy písma. Bylo vyměněno mnoho nových stojanů a tabulí naučných stezek. Brigádníčko se v několika skupinách na bojišti u Hradce Králové. Množství brigád proběhlo na severu Čech a v Náchodě a u České Skalice. Na bojišti u Jičina se zapojili i členové kadetní setniny. Naši členové se starali o pomníky v Praze na Olšanech, ve Svitavách a v Litomyšli a na Moravě. Pracovalo se až do pozdního podzimu. Odhalili jsme opravené památky v Čistěvsi a v Dohaličkách. Osadili jsme typovým křížem nově objevený hrob u křižovatky Hejcmanka. Oprava proběhla v Chrastové Lhotě a u Benátek. Instalovali jsme zmizelý kříž k bažantnici v Boru. Uctili jsme 100 let výročí smrti zakladatele J. N. Steinského na Olšanech s prohlídkou vojenských hrobů. Exkurze se uskutečnila u České Skalice a v Náchodě s prohlídkou zámku a vojenského hřbitova ke 130. výročí založení Ústředního spolku. Exkurzí do severních a severozápadních Čech jsme zavítali do takřka zapomenutých míst, kde se nacházejí veteránské pomníky z válek let 1848-1849, 1864, 1866 a 1878. Za zmínku stojí série přednášek na téma údržby památek v Muzeu války 1866 na Chlumu za přítomnosti Ing. I. Vetráka z Ministerstva obrany ČR, kterou uspořádal Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Spolkovým svátkem je vždy výročí bitvy u Hradce Králové, které započalo v pátek 1. 7. 2022 na náplavce Eliščina nábřeží v Hradci Králové. Dále vojsko pochodovalo do centra na Velké náměstí. Večer se konal pietní akt na Pruském hřbitově s tradičním pochodňovým průvodem. Sobotní ráno 2. 7. 2022 se neslo v duchu příprav ke slavnostnímu pietnímu aktu za precizního moderování místopředsedy J. Synka. Začátek byl v 11 hodin a přítomni byli význační hosté a vojsko v historických uniformách jednotlivých jednotek a KVH. Po slavnostních proslovech a položení květin a věnců jsme se přesunuli do „domečku“ k občerstvení a osvěžení před další slavnostní událostí dne. Tou bylo ocenění plaketou Ministerstva obrany za péči o válečné hroby institucím, jednotlivcům a členům spolku. Několika našim členům bylo uděleno i ocenění řádu Křížovníků s červeným srdcem. 156. výročí bitvy u Hradce Králové uzavřela bitevní ukáзка, které se účastnilo 400 příslušníků historických jednotek, čemuž přihlíželo několik tisíc diváků. Dne 3. 7. 2022 jsme se sešli ke mši za padlé v kostele Proměnění Páně na Chlumu, která se koná vždy v den výročí královéhradecké bitvy. Tím ovšem naše činnost nekončila a na bojištích se opět konal značný počet brigád pod taktovkou technických referentů, ale i množství brigád neoficiálních, prováděných jednotlivci. Na podzim v čase Dušiček se na

jednotlivých místech naši členové postarali o důstojnou vzpomínku. V Den veteránů dne 11. 11. v 11 hodin jsme si připomněli oběti válek na vojenském hřbitově v Hradci Králové-Pouchově. Uctili jsme padlé i v Lípě a v Předměřicích nad Labem.

Vydali jsme opět časopis Bellum 1866, vyšel katalog ke stálé expozici k bitvě u České Skalice a kniha Vzpomínky na válku roku 1866 od Josefa Volfa. Nechali jsme vyrobit plaketu ke 130. výročí založení Ústředního spolku pro udržování válečných pomníků z roku 1866. V listopadu odvysílala ČT pořad Folklorika, kde vystoupili s komentáři někteří členové našeho spolku. Rozsvítili jsme Svíb, což patří k velmi oblíbeným a hojně navštěvovaným akcím. V podobném duchu jsme spolupracovali i na nové akci Rozsvícené Dubno u České Skalice.

Radostným zjištěním bylo, že pět žadatelů, s jejichž žádostmi pomáhal Komitét 1866, obdrželo z Ministerstva obrany ČR finanční podporu na opravu památek.

Jedná se o opravu souboru pomníků z války roku 1866 v Dohaličkách, souboru pomníků u kostela v Neděličkách. Dále bude realizována celková oprava pomníku rakouského dělostřeleckého pluku č. 6 u Nedělišť, oprava pomníku polního myslivce Václava Hory v Praze-Holešovicích a vojenského hřbitova u České Skalice.

Po celé období jsme spolupracovali s orgány státní správy a samosprávy a s kluby vojenské historie. Na kanále YouTube je stále ke zhlédnutí pásmo přednášek Válka 1866 on-line. Aktuálně podáváme informace na www stránkách a na platformě FB.

Drazí kolegové. Velmi si vážím energie a času, síly a houževnatosti, kterou v dnešní neutěšené době vynakládáte pro společnou věc. Tou je velmi zranitelné dílo, které by bez nás již dávno zaniklo. My tak svou práci prodloužíme život paměti v kameni o několik let, aby se nezapomnělo na bolest a utrpení člověka a musíme hledat další, kterým vše jednou předáme. Již nyní máme být na co hrdi, ale nezapomínejme na to, že pokud si nevychováme následovníky, tak boj o záchranu dobré věci byl přece jenom zbytečný. Nezapomínejme i na to, že jsme v péči o památky zavázáni našim zakladatelům a kamarádům, kteří již odešli.

Velmi vám děkuji a těším se na další spolupráci s vámi.

Miroslav Suchý
předseda Komitétu 1866

*Předání plaket Ministerstva obrany 2. 7. 2022
na Chlumu (foto M. Musílek)*

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2022

Činnost Komitétu lze rozdělit do těchto samostatných oblastí:

1. Péče o válečné hroby a pomníky
2. Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí
3. Publikační činnost
4. Podpora rozvoje cestovního ruchu
5. Spolková činnost
6. Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V následujících odstavcích informují jednotliví techničtí referenti o dění ve svých regionech, kopírujících jednotlivá bojiště prusko-rakouské války, a to nejen o provedených opravách a údržbě jednotlivých ohrožených pomníků, ale i o společenských a kulturních akcích, zaměřených na popularizaci tohoto období našich dějin.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové Blanka Karešová, Jiří Vilím

V roce 2022 se uskutečnilo na bojišti u Hradce Králové opět několik oprav památek a několik brigád. Na katastru obce Máslojedy to byla oprava pyramidy na hrobě pruského por. Eugena Barbenese, kde se kromě samotné pyramidy přistoupilo i k montáži nových pískovcových obrubníků, čímž se zvýšil o 20 cm sokl, který drží litinové oplocení. Celkově oprava vyšla na 91.900 Kč a uhrazena byla z prostředků Zemědělského družstva Všešary, obce Máslojedy a Komitétu 1866. O konečnou úpravu hrobu se postarali předseda M. Suchý s P. Sailerem a M. Demlem 4. května, kdy byla plocha hrobu překryta fólií a zasypana kačirkem. Obec Máslojedy nechala opravit také dva šachetní kříže při cestě k Římanovi – ev. č. 335 (6.600 Kč) a ev. č. 336 (11.035 Kč). Opravy provedla firma Jiří Soukup z Ostroměře.

V Čistěvsi byl opraven pomník ev. č. 211 pruských důstojníků (pplk. Sommerfelda a npor. Witzlebena), povalený v roce 2021 zemědělskou technikou. Byl zrestaurován pískovco-

Úprava hrobu poručíka Barbenese
4. 5. 2022 (foto P. Sailer)

vý korpus a odstraněn sokl po starším kamenném kříži. Člen Komitétu 1866 P. Megela vyjednal s městem Zbiroh zapůjčení litinového kříže podobného původnímu, který je znám z dobové pohlednice z roku 1904 a podle něho byl odlit za spolupráce T. Vondrysky a restaurátorky P. Szabové kříž nový, včetně Krista, nápisu a nápisní desky. Cena odlitků činila 28.800 Kč. O povrchovou úpravu a nápis na tabulce se postarali členové Komitétu 1866 a restaurátor V. Kotrba. Celkovou opravu a osazení kříže s výztuhou provedl opět kameník Jiří Soukup za celkovou sumu 34.606 Kč, na kterou přispělo Zemědělské družstvo Všeštery, obec Čistěves a Komitét 1866.

V Rosnicích na zahradě domu čp. 75 byl opraven spolu s oplocením pomník ev. č. 258 na hrobě saského por.

Lohseho za sumu 26.862 Kč. Z toho uhradil 21.165 Kč

náš saský člen Toni Ryčer, zbytek 5.697 Kč Komitét 1866. Osazeny byly také nové obrubníky kolem kříže ev. č. 399 v ceně 9.845 Kč, kterou uhradil náš spolek. V Benátkách byl opraven mohutný pomník s litinovým křížem ev. č. 308 na hromadném hrobě. Z částky 42.592 Kč bylo uhrazeno 80 % z individuální dotace Královéhradeckého kraje, zbytek

Odhalení opraveného kříže ev. č. 211 u Čistěvsi 11. 6. 2022 (foto B. Karešová)

Benátky, opravený kříž ev. č. 308 (foto B. Karešová)

Rosnice, opravený hrob saského poručíka Lohseho (foto J. Vilím)

*Chlum, pomníky ev. č. 28 a 29
(foto M. Suchý, 30. 10. 2022)*

o jedno pole litinové oplocení, neboť kolem pomníků je plánován chodník. Na pomníku por. Stelznera byla vztyčena replika původního kamenného kříže, ozdobeného vavřínovým a dubovým věncem. Bohužel se opravy dokončovaly až v prosinci za mlhy a mrazu, což se pravděpodobně podepíše na celkovém výsledku.

Zvláštní pozornost také zasluhuje oprava souboru památek (hlavně soklu a kříže bratra pruského setníka Leonhardiho, Rudolpha) na hřbitově u kostela v Dohaličkách. Spolu s touto památkou byl také opraven šachetní kříž (zatím bez ev. č.) v sousedství předchozí památky, přemístěný sem pravděpodobně ze zahrady některého z dohaličských domů, a očištěn vlastní hrob setníka ev. č. 177. Této opravy se ujali M. Suchý s R. Balcárkem spolu s L. Petrem, Š. Demlovou a M. Demlem. 21. srpna se na hřbitově uskutečnil pietní akt s odhalením pomníku Rudolpha Leonhardiho a požehnáním všech tří opravených památek farářem Marianem Benkem.

Poslední investicí v tomto roce byla výroba a osazení šachetního kříže 302A na pískovcovém soklu na hromadný hrob, objevený náhodně v roce 2020 ve výkopu pro kanalizaci poblíž usedlosti Hejcmanka. Památka byla osazena 21. listopadu a bylo jí přiděleno ev. č. Komitétu 1866 (496) a Ministerstva obrany (CZE5205-56231). Výrobou soklu, osazením kříže a instalací památky byl pověřen kameník J. Soukup z Ostroměře a zakázka byla vyčíslena sumou 27.300 Kč, kterou uhradil Komitét 1866 ze svých prostředků.

Předsedkyně spolku Klidná obec z Horního Přímu ing. Hana Vycpálková se obrátila prostřednictvím M. Suchého na Komitét 1866 s dotazem, zda by se spolek mohl starat o hrob s pomníkem ev. č. 65 rakouského rytmistra Löwenthala.

zaplatil opět Komitét 1866. Všechny tyto opravy provedla firma Jiřího Soukupa z Ostroměře.

Na podzim začala očekávaná oprava památek ev. č. 28 rakouského setníka Beckera a ev. č. 29 rakouského ppor. Stelznera na Chlumu, kterou řídil jejich majitel Královéhradecký kraj. Terénní úpravy a betonový základ provedli předseda M. Suchý, R. Balcárek, Š. Demlová a M. Deml. U památky č. 28 bylo z prostorových důvodů zkráceno

*Nový typový kříž ev. č. 496
u Hejcmanky
(foto M. Suchý, 25. 11. 2022)*

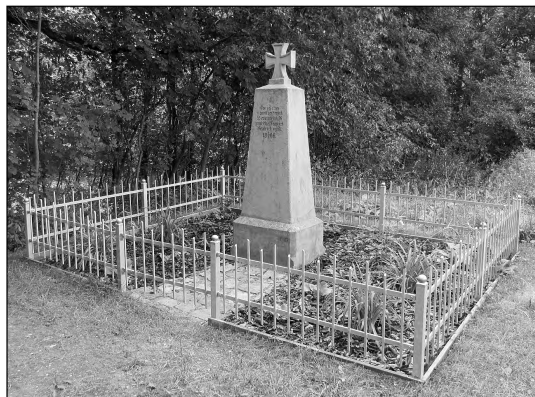
Dohaličky 21. 8. 2022 (foto M. Benko)

Takovéto aktivity Komitét 1866 vítá a jak jsme se přesvědčili, o památku se skutečně starají. Tento spolek také inicioval výsadbu aleje 18 lip na obnovené cestě od sv. Aloise k pomníku ev. č. 320 rakouského 74. pěš. pluku. Tím je cesta ochráněna před rozoráním. Tato spolupráce, pokud se udrží, bude jistě prospěšná.

U východního vstupu do Svíbu již několik let odumíral letitý javor klen, který těsně sousedil s pomníkem ev. č. 223 rakouského 11. praporu polních myslivců. Upozornili jsme na jeho stav majitele této části lesa (Lesy ČR) a ten po průzkumu odborníky nechal strom pokácet. Důvodem byla zejména bezpečnost návštěvníků lesa před padajícími větvemi. Pařez bude dle možnosti odstraněn. Podobná situace nastala u pomníku ev. č. 66 saského npor. Stieglitze na katastru obce Dolní

Prím, kde během dvou let uschly čtyři z pěti dubů a ohrožují památku pády silných větví. Požádali jsme majitele pozemku, kterým je v tomto případě církev, o odstranění stromů. Duby budou odstraněny na začátku roku 2023, jak počasí dovolí.

Obec Hrádek u Nechanic zajistila úpravu okolí pyramidy ev. č. 123 na bývalé pastvině pod zámekem. Zároveň nechala zřídit železné oplocení na pís-kovcových soklech a provést celkovou úpravu a osazení prostoru kolem památky.

*Hrádek, opravený pomník ev. č. 123
(foto J. Vilím, 30. 7. 2022)*

Obec Benátky nechala parkově upravit prostor u souboru pomníků na návsi. V pozadí pomníků nechal majitel usedlosti pan Holeček opravit zeď a vstup do statku, který vkusně dotváří prostředí.

Obec Máslojedy se celoročně stará především o vojenský hřbitov v obci, hrob pruského por. Barbenese a o další památky, např. šachetní kříže při cestě k Římanovi. I některé další obce přejaly péči o památky, jako například Střezetice (pomník střezetické srážky), Čistěves či Lípa.

Na naši žádost byla přidělena evidenční čísla válečných hrobů několika památkám stávajícím, které v evidenci ještě nebyly – ev. č. 264 (pyramida v Kuklenách), ev. č. 323 (Zderaz), ev. č. 479 (Hrádek), ev. č. 481 (Máslojedy – kříž na svodnici), ev. č. 489 (Čistěves, dubový kříž ve Svíbu), ev. č. 490 (Máslojedy – kříž u Římana), ev. č. 492, 493, 494 (Nový Hradec Králové – soubor památek na hřbitově), ev. č. 496 (Hejčmanka, kříž na nově objeveném hrobě), ev. č. 497 (Máslojedy – neoznačený hrob u Havrance).

První brigáda na královéhradeckém bojišti se uskutečnila 5. března z podnětu R. Balcárka za účelem úpravy okraje lesa naproti pomníku Baterie mrtvých. Této akce se zúčastnilo nezvyklé množství brigádníků a vykácel, vyklestil a uklidil se úsek dlouhý přibližně

Brigáda 5. 3. 2022 u Baterie mrtvých
(foto M. Musílek)

Bor 15. 4. 2022 (foto J. Vilím)

250 m. O odvoz vytěženého materiálu se postaralo Zemědělské družstvo Všestary, za což patří dík zejména ředitelce Monice Nebeské.

První z větších brigád, pořádaných Komitétem 1866, se uskutečnila v pátek 15. dubna. První skupina pod vedením předsedy spolku se věnovala sanaci dělostřeleckého okopu č. VI. baterie setníka Kuhna. Tuto partu tvořili R. Balcárek, Š. Demlová, M. Deml, S. Hladíková, V. Hladíková, R. Hynek, P. Mrkvička, M. Musílek, L. Petr, Š. Staněk (za kadety), M. Suchý a Z. Zakl. Na valu byly vykáceny náletové dřeviny, keře a ponechány jen vzrostlé duby. Celý val byl pohrabán a upraven. Silnější kusy dřevní hmoty byly odvezeny, ostatní sklizeny na hromady, které byly ná-

Dohalice u ev. č. 298
(foto B. Karešová, 15. 4. 2022)

dvou stojanů naučné stezky na jižní straně obce. Nejdříve byly ořezány větve neudržované vrby, které clonily oběma tabulím. Vzhledem k tomu, že deska samotná byla pro poškození nepoužitelná, byla předána pracovníkům muzea na Chlumu. Po vyrobení nové byla nainstalována do stojanu. Poté jsme přešli do Dohalic. Zde jsme vykáceli křoví a suché stromy na zahradě, kde je umístěn hromadný hrob s pomníkem ev. č. 298, který již nebyl v porostu z ulice vidět. Pomník samotný byl ošetřen a dle možností zba-ven mechu ve spodní části soklu. Posledním úkolem, kterého se zúčastnili již všichni, bylo nahrazení zaniklého kříže ev. č. 396 v areálu bažantí líhne v Boru. Kříž se soklem věnoval Komitétu 1866 prostřednictvím M. Suchého bývalý předseda J. Komárek. Kříž byl umístěn podle starších fotografií před kamennou stélou ev. č. 143. Během léta zmizel před pomníky shnilý lafkový plot a byl nahrazen novým drátěným oplocením.

Další akcí, tentokrát zaměřenou na výměnu stojanů nauč-

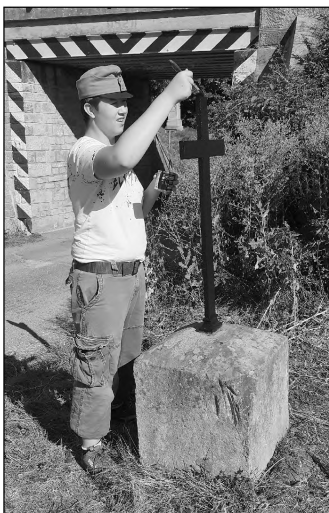

Pozice Kuhnovy baterie u Lípy 15. 4. 2022
(foto J. Vilím)

sledně odvezeny technikou Zemědělského družstva Všeštery, kolegou M. Dubickým. Druhá skupina s B. Karešovou, J. Kozákem, J. Musílkem, I. Stolínem a J. Vilímem odjela do Hořiněvsi, kde byla plánována výměna

Brigáda ve Všešterech 30. 7. 2022 (foto J. Vilím)

M. Musílek u kříže ev. č. 309
v Benátkách
(foto J. Vilím, 5. 8. 2022)

ných stezek, byla brigáda 30. července. V dopoledních hodinách nás nejprve zdržel prudký déšť. Poté se podařilo vyměnit dva stojany v lokalitě u Šrámova kříže (stojan č. 26 patřící Komitétu 1866 na naučné stezce Bitva u HK – jižní křídlo a stojan č. 16 v majetku MVČ patřící k naučné stezce Centrální bojiště Chlum). Ve Všestarech u kostela byl vyměněn stojan č. 24, patřící také k „jižnímu křídlu“. Akce se zúčastnili: B. Karešová, J. Kozák, J. Musílek, M. Musílek a J. Vilím.

Dne 5. srpna M. Musílek a J. Vilím provedli menší brigádu spojenou s revizí právě opravených pomníků v Rosniších (ev. č. 258 a 399) a Benátkách (ev. č. 308). Bylo natřeno celkem 11 ks šachetních křížů ve Svibu, Benátkách, Máslojedech a Čistěvsi.

Další brigády se konaly pod taktovkou předsedy M. Suchého, kdy byl 11. srpna opraven areál památek na jižním okraji Svibu u pomníku Myslivce ev. č. 292 a okolí kříže ev. č. 328 na dělostřeleckém okopu č. 1 nad Nedělišti. Několik brigád také předseda zorganizoval na hřbitově v Dohaličkách při opravách památek rodiny

Leonhardi, o čemž je zmínka v jednom z předchozích bodů.

V sobotu 1. října se uskutečnila brigáda za účelem výměny další série stojanů naučných stezek, které se zúčastnili: Š. Demlová, B. Karešová, M. Deml, J. Kozák, J. Musílek, M. Musílek, M. Suchý a J. Vilím. Byly nahrazeny nejvíce poškozené stojany zejména uvnitř obcí na trase stezky Bitva u Hradce Králové 3. 7. 1866 – jižní křídlo (č. 9 u kostela v Dohaličkách, č. 20 u hřbitova na Probluzi, č. 21 na křižovatce ve Střezeticích, č. 22 u lipové aleje u Dlouhých Dvorů a č. 25 u kostela ve Světě).

Brigáda v Dohaličkách 1. 10. 2022 (foto M. Deml)

Vojenský hřbitov v komárovské
bažantnici 1. 6. 2022
(foto L. Dolana)

Tabule byly očištěny a stará plexiskla byla nahrazena novými. Materiál ze starých stolanů jsme odvezli, nebo byl zlikvidován obcemi.

Jako každým rokem, uspořádali členové historického 18. pěšího pluku několik brigád na vojenském hřbitově v komárovské bažantnici. Hřbitov je celoročně ve vzorném stavu. Zde se angažují zejména Vojta a Libor Dolanové, Milan Dubický a další.

Zpráva technického referenta bojiště u Náchoda Matouš Holas

Na náchodském bojišti se minulý rok nesl v duchu objevení hned dvou památek na bitvu. První z nich byl nález neoznačeného válečného hrobu přímo na bojišti. Ostatky celkem tří vojáků pruské armády byly objeveny během archeologického výzkumu, který provádělo Muzeum Náchodska prostřednictvím společnosti Stratum. Záchranný výzkum byl vyvolán v dubnu novým výkopem pro vodovod vedoucí z vodojemu na Brance přes blízké pole kolem pomníku, věnovanému jezdecké srážce u Vysokova. Hrob se tak nacházel přibližně 300 metrů za pomníkem v poli. Nyní bude další postup záležet na komunikaci se zmíněným muzeem, zda bude možné získané ostatky, které byly vyjmuty ve velmi špatném stavu z důvodu výrazně agresivního geologického podloží, někam znovu pohřbít.

Dalším objev učinil Petr Tylš v sobotu 20. února 2022, kdy během své obchůzky bojiště narazil na neznámý kříž, označující hrob nedaleko Starkoče. Kříž

*Nález válečného hrobu na Brance
v rámci archeologického výzkumu
muzea v Náchodě*

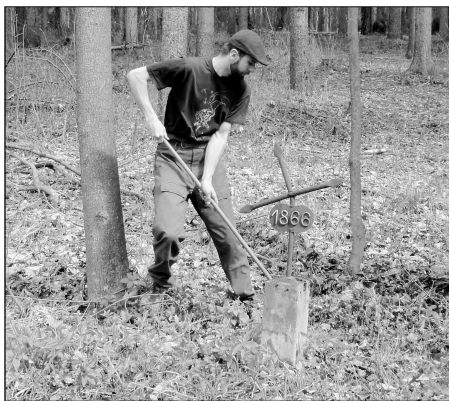
*Nález kříže u Starkoče, březen 2022
(foto P. Tylš)*

*Osazení nově nalezeného kříže
během jarní brigády u Starkoče
(foto P. Tylš)*

den rovněž osadil nově svařený kříž ev. č. 107 a společně s dalšími účastníky brigády (Matouš Holas, Jan Čížek, Martin Štěpař, Jaroslav Tvarůžek, David Horák, Šimon Ptáček, Petr Havránek, Kamila Metelková, Ondřej Král, Veronika Králová) vyčistili po zimě okolí památek ev. č. 66-75, 80-85, 93-100, 112, 113.

Petr Tylš a Petr Havránek rovněž během roku provedli několik obhlídek bojiště, které vždy spojili s úklidem

*Úprava okolí kříže ev. č. 65 u Starkoče
(foto M. Holas)*

se nachází v katastru obce Kleny na parcele č. 300, kterou vlastní Správa železnic. Podobné kříže jsou umístěny rovněž podél této tratě a to jak ve směru na Starkoč, tak i na Českou Skalici. Dle tvaru kříže a kamenného základu se jedná o typ, který byl vyráběn a osazován na tehdejších panství náchodského zámku na přelomu 19. a 20. století. Je přímo neuvěřitelné, že ještě dnes je možné na bojišti nalézt doposud neznámou památku a rovněž to svědčí o tom, jak je nutné bojiště z roku 1866 stále sledovat.

Do místa nálezů kříže (nové ev. č. 136) byla směřována i první jarní brigáda, které se opět zúčastnili členové Komitétu 1866 a SPVH-Náchod. Tradiční velikonoční brigáda na náchodském bojišti se konala v pátek 15. dubna. P. Tylš zajistil obnovu nalezeného kříže (provedl T. Michalec) a během brigády i jeho nové osazení. Ve stejný

*Úprava hrobu ev. č. 36 u Náchoda
(foto P. Tylš)*

okolí památek na bitvu v blízkosti Václavic, Vysokova a Starkoče. Stalo se tak například 19. března, 2. května, nebo 16. a 19. května. V jarních měsících nechybělo ani sečení okolí pomníků a jejich další údržba. 17. července byl rovněž v režii těchto dvou pracovníků opraven kříž ev. č. 35 na Brance a upraven barevný obsyp rovu u dalšího pomníku ev. č. 36. Další úpravu vegetace ještě P. Tylš provedl 8. října a svou aktivitu pak symbolicky ukončil společně s P. Havránkem pietní vzpomínkou na padlé v době Dušiček, kdy v sobotu 29. října zapálili svíčky a položili věnce u pomníku a křížů ev. č. 36, 49, 50, 51, 55, 56, 68, 69, 70, 72 na Vysokově a Václavicích.

Poslední tečkou za rokem 2022 byla ale až podzimní brigáda, která se uskutečnila 12. listopadu. Okolí celkem 33 památek tak bylo opět upraveno společnou silou členů Komitétu 1866 a SPVH-Náchod skoro již v tradiční sestavě, kterou tvořil Petr Tylš, Jan Čížek, Martin Štěpař, Jaroslav Tvarůžek, Kamila Metelková, Ondřej Král a Karel Zeman.

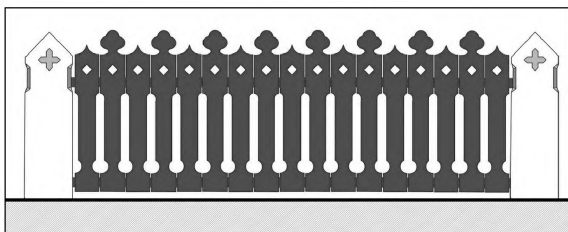

Brigáda u Václavic 12. 11. 2022 (foto O. Král)

Zpráva technického referenta bojišť u České Skalice a Svinišťan Tomáš Vondryška

Nejvýznamnějším počinem minulého roku bylo získání finanční dotace z programu péče o válečné hroby od Ministerstva obrany na opravu vojenského hřbitova mezi Českou Skalicí a obcí Zlích. Žádost byla podána městem Česká Skalice na sklonku roku 2021, přičemž realizace je plánovaná na rok 2023. V této 1. etapě počítá projekt s restaurováním pomníků ev. č. CS24, CS26, CS35 a zejména obnovou oplocení zadní části hřbitova, které bylo původně tvořeno kamennými sloupky s dřevěnými výplněmi. Zároveň dojde k úpravě cestiček a zvýraznění hliněných rovů.

V následujícím roce bychom chtěli s opravami hřbitova pokračovat, a proto byla v roce 2022 Českou Skalicí podána další žádost (2. etapa), zaměřená na restaurování 18 válečných pomníků,

Náhled oplocení vojenského hřbitova u České Skalice vytvořený na základě dobových fotografií

Skauti z České Skalice
na brigádě v lese Dubno
22. 5. 2022
(foto T. Vondryska)

Oprava tabulky ev. č. CS61
(slovo „Westpreuß.“ nahradilo správné „Westfälische“)

s městem pomohli obě žádosti vypracovat M. Barus a T. Vondryska.

V sobotu 7. května připravil T. Vondryska komentovanou vycházku na českoskalické bojiště pro početný kolektiv skautského oddílu z České Skalice. I přes nepřízeň počasí se akce zúčastnilo více než 30 zájemců. Jako poděkování za zajištění zajímavého programu se několik skautů nabídlo pomoci s odstraněním vzrostlé zeleně z přístupových cest k pomníkům v lese Dubno. Následně brigády 22. května se zúčastnil L. Mühlstein a M. Fischer.

Ve dnech 9. a 16. června proběhly v lese Dubno další dvě udržovací brigády a došlo k opravě textové chyby na kovové tabulce pomníku ev. č. CS61. Práci zajistili P. Szabová a T. Vondryska.

Na 18. června připravili T. Vondryska a M. Holas spolkovou exkurzi na bojiště u České Skalice a Náchoda. Program nabídl řadu zajímavých míst a zavedl účastníky také na prohlídku státního zámku Náchod, s okruhem nazvaným Zámek za Schaumburgů. Exkurze, které se zúčastnilo 18 členů spolku, byla zakončena přátelským posezením v lese Dubno.

Dne 16. srpna uskutečnil T. Vondryska přednášku v Muzeu Boženy Němcové na téma sběratelství historických pohlednic s námětem bitvy

P. Szabová u pomníku ev. č. SV21
(foto T. Vondryska, 29. 10. 2022)

a bojiště u České Skalice v roce 1866. Součástí byla i ukázka soukromé sbírky pohlednic a fotografií. Jednalo se o součást cyklu přednášek v rámci celodenní tradiční akce česko-polského projektu Fóra domácích muzeí.

V září a říjnu probíhaly restaurátorské práce na opravě pomníku ev. č. SV21 v Miskolezích. Pomník měl být opraven již v minulém

roce, ale těsně před dokončením prací ho poškodil padající strom. Odborné práce provedla P. Szabová. Během následné brigády, kterou provedl T. Vondryska, došlo k zarovnání okolního terénu, odstranění náletových dřevin a posekání vzrostlé trávy v širokém okruhu opravené památky.

Ve stejné době bylo zjištěno poškození ramene litinového kříže ev. č. CS7 před lesem Dubno neznámým vandalem. Uražený kus byl naštěstí v blízkosti pomníku nalezen a může být opraven.

V říjnu byl také osazen nový stojan naučné stezky Česká Skalice – Sviništany – Josefov (zastávka 31/XXI Pevnost Josefov).

V sobotu 5. listopadu se konal první ročník dušičkové akce, nazvané Rozsvícené Dubno – naučná stezka odvahy. Program zajistila Farma Dubno ve spolupráci s Komitétem 1866. Nevšedního večerního programu se zúčastnilo téměř 180 návštěvníků, z nichž byl velký počet dětí. Atmosféru dotvářely stovky hořících svíček a vojáci v dobových uniformách.

V průběhu roku se T. Vondryska zúčastnil několika schůzek na městském úřadě v České Skalici ohledně údržby válečných památek na katastru města.

*Poškozený typovéhoho kříže ev. č. CS7
(foto T. Vondryska)*

Rozsvícené Dubno 5. 11. 2022 (foto T. Vondryska)

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Pavel Tschiedel

V průběhu roku byla opět prováděna běžná údržba pomníků na královédvorském bojišti, byl očištěn přehřátou tlakovou parou pomník pruských vojáků, zemřelých na cholera, na cestě k ZOO. Na Starém hřbitově byla provedena údržba zeleně u hřbitovní zdi. Menší brigádu na hřbitově v Choustníkově Hradišti provedl 1. července 2022 V. Kessler.

Co se týče městem plánovaného zřízení nové náplavky na levém břehu řeky Labe ve Dvoře Králové poblíž centra u Palachova mostu, dopadla záležitost uspokojivě. Investiční záměr zahrnoval přemístění centrálního pomníku včetně pod ním se nacházejících ostatků pohřbených vojáků z bitvy o Dvůr Králové. Na základě stanovisek Komitétu 1866, Ing. Milana Smolíka z krajského úřadu, PhDr. Viktora Blažka z NPÚ Josefov a archeoložky Mgr. Jany Kalferstové z NPÚ Josefov město sdělilo, že v této lokalitě od záměru ustupuje.

Opravený pomník ev. č. 84 u Stříteže
(foto V. Grof)

Jedním je pískovcový jehlan na hromadném hrobě rakouských a pruských vojáků u lesní cesty ze Stříteže do Hajnice (ev. č. TU84). V minulosti byl vandalsky povalen vrchní díl pomníku, který iniciativně nasadil na své místo vlastník přilehlých pozemků p. Martinec. Posledních třicet let pomník chátral a v poslední době vykazoval porušené základy, povrchové znečištění, lokální erozi kamene a

Po 32 letech výkonu funkce technického referenta Komitétu 1866 pro bojiště Dvůr Králové nad Labem jsem žezlo předal 9. 1. 2023 kolegovi Vojtěchu Kesslerovi, včetně společného kontaktování některých osob státní správy a samosprávy MěÚ Dvůr Králové nad Labem.

V průběhu roku 2022 byly osazeny nové stojany naučné stezky Bitva u Dvora Králové nad Labem 29. 6. 1866 na zastávkách 4 Starý hřbitov, 8 Pod nádražím, 9 Libotov, 12/2 Lanžov a 12/3 Velký Vřeštov.

Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

V roce 2022, kromě běžné údržby okolí všech pomníků, došlo také na obnovu dvou památek na vojenských hrobech za pomoci dotace Královéhradeckého kraje, kterou Komitét 1866 obdržel. Konkrétně byly vybrány dva relativně okrajové pomníky.

uražený levý roh jehlanu. Při opravě byl přesunut na betonový základ, očištěn, dotmelena významná poškození, vybarveno písmo, vyzlacen kříž a hydrofobizován povrch. V budoucnu dojde i k doplnění nízkého oplůtku a zvýraznění hrobu navršením zeminy.

Druhým pomníkem byl náhrobník rakouského bubeníka Thegera na hřbitově ve Starých Bukách (ev. č. TU88). Ten sice byl již v nedávné minulosti (před 10-15 lety) odborně ošetřen, ale jeho poloha pod stromy vedla k opětovnému znečištění. Také již desítky let schází vrchní kříž a ozdobné věžice. Při této poslední opravě tedy bylo provedeno celkové očištění a konzervace, zvýraznění nápisi a doplnění křížku s věžicemi podle analogického pomníku od stejného autora (Russ z Pilníkova) u Janské kaple. Obě akce vyšly na částku 101.156 Kč a provedla je osvědčená kamenická firma Novotný z Čermné.

Je možné konstatovat, že celkový stav válečných pomníků na Trutnovsku je udržován na slušné úrovni, ale vždy je co zlepšovat.

Po dlouhé přestávce je za významného zprostředkování kolegy J. Synka opět vzkříšen záměr obnovy pruského hřbitova u Stříteže, byť v tom nejmenším, ale nejnnutnějším rozsahu. Příprava obnovy popadaného pomníku byla připravena pro realizaci na rok 2023, kterou finančně podpoří obec Hajnice, na jejímž pozemku se památka nachází. Dlouholetá prodleva s opravou byla zapříčiněna jednak obtížnou dostupností prostoru pro manipulační techniku a stavební stroje, což odradilo značný počet popotávaných firem, a dále faktem, že pozemek hřbitova byl vydán ze státního majetku do vlastnictví obce právě v okamžiku, kdy jsme chystali projekt rozsáhlé obnovy, na což jsme měli i finanční příslib. Z toho tak sešlo a nakonec dlouho trvalo, než se situace opět přiblížila k možné spolupráci.

Pruský hřbitov u Stříteže (foto V. Grof)

Samozřejmě nezástala opomenuta ani kulturně-společenská stránka naší činnosti – každoroční natírání pamětní desky k výročí bitvy u Trutnova v červnu, které pravidelně pořádá místní klub vojenské historie za účasti dalších prizvaných uniformovaných účastníků. U Janské kaple proběhl pietní akt s kladením věnců a program byl zakončen v přátelské atmosféře u památníku generála Gablenze. Naučná stezka po trutnovském bojišti a zvláště tematická expozice v Janské kapli si stále udržují stabilní návštěvnost. Zájemci o historii tak mohou svoji prohlídku nasměrovat na všechny víkendy v období od května do září.

Vzhledem ke značné časové vytíženosti se v tomto roce věnoval TR pouze administrativní práci pro spolek a vynechal všechny prezenční akce.

Závěrem je na místě konstatování, že se zde stále potýkáme s nezájmem veřejnosti o vojensko-historické akce.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Petr Lazurko, Josef Votrubec, J. Třešňák

V sobotu 19. února 2022 proběhla on-line vědomostní hra systému „Riskuj“ o roce 1866, pro níž podklady vytvořilo Muzeum přírody Český ráj ve spolupráci s Komitétem 1866.

Dne 8. března 2022 instaloval P. Lazurko sám nový stojan naučné stezky 1866 na Prachově. Důvodem výměny byl havarijný stav původního stojanu, kde samovolně upadl zadní příčný trám a stojan se rozpadl.

*Brigáda v Kbelnici 12. 3. 2022
(foto P. Lazurko)*

*Odklizení větví v Kbelnici 12. 3. 2022
(foto R. Knobloch)*

V sobotu 12. března 2022 se uskutečnila na Jičínsku brigáda Komitétu 1866 a KVH Jičín, zaměřená na vojenský hřbitov v obci Kbelnice. Obec zde pokácela několik stromů, ze kterých padaly větve a ohrožovaly válečné hroby. Členové Komitétu 1866 se zaměřili na přerostlý živý plot, který na čelní straně a straně směrem k Podůlší zcela odstranili. Důvodem byla příliš velká výška a přestárlost tohoto porostu. V minulosti zde byla prováděna parková úprava keřů, porost však vyžaduje pravidelnou údržbu. Úplným odstraněním umožníme keřům znovu obrástit, avšak budou nižší

Účastníci jarní brigády v Kbelnici (foto P. Lazurko)

a hustší, podobně jako je to na historických fotografiích tohoto místa. Díky tomuto zásahu se areál vojenského hřbitova podstatně otevřel a láká tak k návštěvě tohoto unikátního místa, což dokládá i příchod turistů během probíhající brigády. Kolem poledne dorazili brigádníci z obce Kbelnice a přivezli těžkou techniku (štěpkač a traktory), díky níž byly zpracovány všechny vyézané větve. Došlo i k rozřezání a odvezení všech kmenů pokácených dřevin z prostoru vojenského hřbitova. Poté se členové Komitétu 1866 a KVH Jičín zaměřili na úklid přední části hřbitova před ossariem, kde bylo shrabáno a odvezeno všechno spadané listí. Brigády se za Komitét účastnili J. Náhlovský, P. Lazurko, M. Janoušek, M. Trakal, J. Třešňák, J. Votrubec a za KVH Jičín R. Kaván, M. Kaván, R. Knobloch, V. Knobloch.

Vzpomínková akce k výročí založení pěšího pluku č. 74 se konala v Jičíně v neděli 3. dubna 2022, kdy třináct členů KVH Jičín a dva členové SVH Liberec za účasti hostů z Rakouska a četného publika zamířili na Valdštejnovo náměstí ke kostelu sv. Jakuba Většího a do prostor bývalých kasáren 74. pěšího pluku. Při akci byla připomenuta historie pluku a uctěna památka vojáků padlých ve válečných taženích, kterých se jednotka účastnila. Kadetní setnině také bylo předáno nové vybavení – vak, který nosili plukovní sluhové, válečky střelců zabraňující sjíždění pušky z ramene a várnice vz. 1863 pro pěší jednotky. Tyto várnice nosili vojáci přípevněné na torně a připravovali si v nich stravu pro pět osob. Navíc pro kadety Luboš Drnec vyrobil repliky rakouských svěráků k pušce vz. 1854, které u sebe budou nosit kadeti, kteří znalostmi a schopnostmi dosáhli na poddůstojnickou hodnost.

Ve čtvrtek 5. května 2022 členové Historického kroužku a kadetní setniny 74. pěšího pluku provedli pravidelnou údržbu křížku u rybníku Vražda u Jinolic.

V pondělí 27. června 2022 se uskutečnila *Výcházka po stopách bojů do Jičína* a její účastníci putovali od Prachova přes Kbelnici až do Jičína k pomníku na Letné.

Podvečerní vycházky po stopách bojů 1866 v Jičíně se uskutečnily celkem osmkrát a to vždy v pondělí od 18 hodin v době od 4. července do 29. srpna 2022. Zúčastnili se jak lidé z Jičína a jeho okolí, tak i návštěvníci z větších vzdáleností, kteří kvůli této akci cíleně přijíždějí. Většinu je toto téma tak zaujme, že si přejí absolvovat delší variantu trasy. Letos se vycházek zúčastnilo celkem 91 osob.

Městem Jičín byla 7. srpna 2022 instalována nová tabule první zastávky naučné stezky Bitva u Jičína 29. 6. 1866 na Žižkově náměstí poblíž Valdické brány, kam se zastávka přesunula z Valdštejnova náměstí.

Ve dnech 14. – 20. srpna 2022 se konal třetí ročník Historického soustředění (letní his-

Brigáda u rybníku Vražda
6. 5. 2022
(foto P. Lazurko)

Z tažení 20. 8. 2022

torický tábor, pořádaný Muzeem přírody Český ráj, podpořený Královéhradeckým krajem), jehož program byl tradičně zaměřen na zvyšování vědomostí o roce 1866. Součástí byl i výcvik vojáka, kdy se účastníci postupně učili, jak fungovala armáda v roce 1866. Soustředění vyvrcholilo Tažením 1866 a účastníci obsadili zříceninu hradu Bradlec a za občasných střetů s nepřítelem se přesunuli do městečka Železnice. Zde proběhla inspekce vojska a také pietní akt u pomníku Piretovy brigády a u sochy svatého Václava. Vojsko se poté za boje přesunulo na Horku u Dílců, kde byl uspořádán další pietní akt u saského pomníku a poté následoval pochod na výšinu Brada a do Prachova, opět zpestřený střety s ne-

Pietní akt v obci Jímolice 17. 9. 2022 (foto P. Lazurko)

přítelem. V Prachově se konal závěrečný pietní akt. Po celou cestu soutěžili kadeti ve vědomostní soutěži o prusko-rakouské válce, kterou připravil J. Náhlovský, účastníci se akce v uniformě 2. magdeburského pěšího pluku č. 27. Kromě pořadatele P. Lazurka patří dík za účast na této akci J. Náhlovskému a vojákům 2. saského mysliveckého praporu z Liberce a jednomu příslušníkovi 18. pěšího pluku z Hradce Králové.

V sobotu 17. září proběhla vzpomínková akce k 156. výročí bitvy u Jičína, dopolední program se odehrál v obci Jinolice, následoval pochod na Prachov a velká bitevní ukáзка. Akce pořádaná Muzeem přírody Český ráj z. s., obcí Jinolice, Komitétem 1866 a Klubem vojenské historie Jičín z.s. byla organizována P. Lazurkem.

Podzimní brigáda, vedená J. Votrubicem, se konala 22. října 2022 a v jejím rámci byly upraveny pomníky v Podůlší, Zámezí, u rybníka Valchy a rybníka Hluboký, v okolí Dílců, u Dolního Lochova, v Ohavči, na Žabínku, u Rybníčku a v Horní Kněžnici. Brigády se zúčastnili J. Náhlovský, K. Peregrin, M. Rympler, P. Skalský, Z. Studený, M. Trakal a J. Votrubec.

Dne 2. listopadu osadil restaurátor P. Verich nový dělový kříž na pomníku saského setníka Subeho u Dílců. Práce zajišťoval J. Náhlovský. Stejného dne

Pomník setníka Subeho před a po opravě
(foto M. Suchý 19. 8. 2022 a J. Náhlovský 10. 12. 2022)

156. výročí bitvy u Jičína (foto P. Lazurko)

provedl P. Lazurko výměnu tabule a montáž plexiskla u zastávky naučné stezky č. 12 (Valcha).

Den veteránů 11. listopadu 2022 byl oslaven vzpomínkovou akcí na jičínském hřbitově, kde u pomníků stálí čestnou stráž vojáci v uniformách z roku 1866.

V průběhu roku 2022 provedl Jiří Třešňák na jičínském bojišti několik samostatných brigád zaměřených na údržbu pomníků a úpravu jejich

Lomnice nad Popelkou 26. 2. 2022 (foto J. Třešňák)

10 Dolní Podůlší, 14 Železnice, 15 Pod Železným, 16 Dílce, 19 Valdice, 20 Kbelnice, 21 Ossarium.

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech Jiří Náhlovský

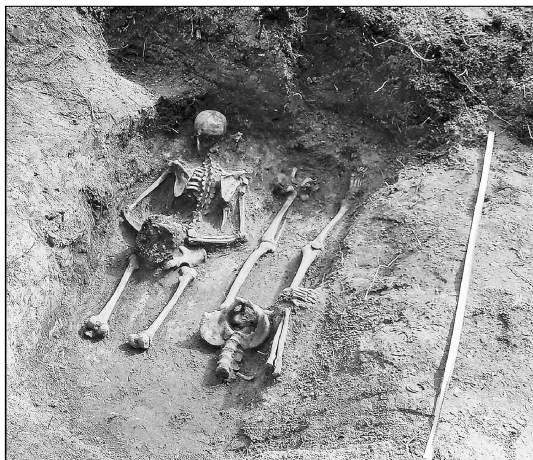
Na začátku roku proběhlo intenzivní prověřování, kdo se stal majitelem pozemků, na nichž se nacházejí pomníky ev. č. 2-15 bojiště u Kuřívod. Změna měla nastat od 1. července roku 2021, když Ministerstvo obrany a Ministerstvo zemědělství rozhodly o převodu majetku z Vojenských lesů a statků České republiky, s.p. (divize Mimoň) na Lesy České republiky. Podzimní senátní volby ve stejném roce a noví představitelé obou ministerstev tento převod pozastavili, respektive následně zcela zrušili, takže vlastníkem zůstala prvně uvedená organizace.

V průběhu 17. a 18. března u Kuřívod (u pomníku ev. č. 13) provedli pracovníci Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě exhumaci ostatků rakouských vojáků, která předcházela vlastnímu příjezdu těžké techniky a zahájení terénních prací druhé etapy rekonstrukce silnice E268.

Dne 15. dubna v rámci celodenní brigády nejdříve došlo na bojišti Svijany-Podolí k úklidu a uhrabání okolí všech zdejších pomníků. V průběhu přejezdu na kuřívodské bojiště proběhly obdobné práce u dvou pomníků bojiště u Mnichova

okolí – 26. února Lomnice nad Popelkou (ev. č. 108-114), 7. března Ohařice (ev. č. 41), Horní Lochov (ev. č. 37 a 38), Ohaveč (ev. č. 42) a Sedličky (ev. č. 142), 23. července Libuň (ev. č. 29 a 30), Dílce (ev. č. 13 a 14), 7. srpna v údolí Cidliny (ev. č. 11 a 12).

Byly také osazeny nové stojany naučné stezky Bitva u Jičína 29. 6. 1866 na zastávkách 9 Horní Podůlší,

Kuřívody, exhumace ostatků u pomníku ev. č. 13

Hradiště a jednoho u Jičina. Následný sběr odpadků na kuřívodském bojišti podél obou stran výše uvedené silnice naplnil devět igelitových pytlů. Souběžně s tímto čištěním příkopů bylo upraveno okolí všech pomníků kromě ev. č. 13, rozebraného v listopadu loňského roku kvůli rekonstrukci silnice.

Další celodenní brigády ve dnech 4. června a 6. srpna se týkaly sekání trávy na mnichovohradištském bojišti. Stejně zaměřené aktivity proběhly 12. června ve Stráži nad Nisou, Chrastavě, u Dolního Vítkova a v Jablonci nad Nisou-Kokoníně. Stranou nezůstaly ani jiné pomníky severočeského regionu, takže údržba od dubna do srpna byla uskutečněna v Oldřichově v Hájích, Lučanech nad Nisou, Dlouhém Mostě, Liberci, Li-

*Brigáda v Klášteře Hradišti nad Jizerou 15. 10. 2022
(foto D. Koral)*

*Pomník ev. č. 54 před a po opravě
(foto P. Verich 19. 7. 2022 a J. Náhlovský 31. 8. 2022)*

berci-Vesci, Hodkovicích nad Mohelkou, Svijanech, Přepeřích, Turnově, Jenišovicích a Tanvaldu.

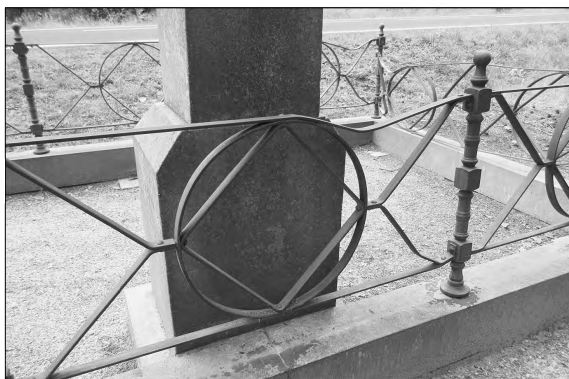
Během tří červencových dnů prošly jenišovické pomníky očistou od biomasy a následnou hydrofobizací. Předposlední červencový den byly v Kunraticích u Frýdlantu připomenuty oběti 1. světové války a u pomníku tongrundské srážky se obdobně zaměřený pietní akt věnoval zemřelým v roce 1813.

V období 19. července až 25. srpna byla provedena na bojišti u Mnichova Hradiště náročná oprava pomníku ev. č. 54. Důsledkem nátěru cementovo-maltonou hmotou (v nejspodnější vrstvě patrně s použitím vodního skla), v blíže nezjištěné době, došlo k uzavření struktury pískovcového materiálu, což způsobilo značné zvětvávání kamene a silnou destrukci hran a profilů. Záchranné práce zahrnovaly odstranění biomasy, odstranění zvětralých a uvolněných částí, aplikaci zpevňujícího roztoku, doplnění poškozených částí s použitím prostředku proti vzniku biomasy, barevné sládní vzhledu a hydrofobizaci.

Dne 15. října proběhlo sekání trávy na bojišti u Mnichova Hradiště a Kuřívod. V posledně uvedené lokalitě prošly celkovou opravou pomníky ev. č. 2-12, 14 a 15. V období srpen až 5. listopad bylo provedeno očištění kamenných a železných částí, zvýraznění textů, hydrofobizace, nátěr a doplnění kovových částí a nakonec i pískové záস্যy. Zvláštní práce na tomto bojišti souvisely s pomní-

Pomník ev. č. 13 u Kuřívod po přemístění (foto J. Náhlavský, 5. 11. 2022)

Kuřívody, plot pomníku ev. č. 3 poškozený pádem větve (foto J. Náhlavský, 31. 7. 2022)

kem ev. č. 13 a jeho nezbytným přemístěním z důvodu dokončení rekonstrukce silnice E268.

Oprava turnovských pomníků ev. č. 28-30 probíhala v období od 15. září do 27. října. Spočívala v očištění od biomasy, odstranění zvětralých a uvolněných částí, zpevnění kamene, doplnění chybějících částí, zvýraznění textů, biocidním a hydrofobizačním ošetření. Rovněž opravou prošel ozdobný plot ochraničující pietní místo.

*Pomník ev. č. 12 u Kuřívod před a po opravě
(foto J. Náhlovský, 31. 7. 2022 a 31. 10. 2022)*

Turnov, pomníky ev. č. 28-30, (foto J. Náhlovský, 3. 11. 2022)

V průběhu listopadu a prosince byly očištěny pomníky v Lučanech n. N., Liberci-Vesci, Oldřichově v H., Přepěřích, Turnově, Jenišovicích, Hodkovicích n. M. a Jablonci n. N.-Kokoníně.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Synek, zást. Miroslav Svoboda

Město Tovačov nechalo v roce 2022 vyrobit a osadit nové informační tabule (místo již nečitelných původních tabulí) na zastávkách naučné stezky Po stopách bitvy u Tovačova 1866 z kompozitního materiálu odolného povětrnostním vlivům.

V sobotu 21. května 2022 proběhla na Tovačovsku a Přerovsku brigáda, při níž byly očištěny pomníky v Čechůvkách (ev. č. 11), Hrubčicích (ev. č. 10), Tovačově

Dluhonice, brigáda 21. 5. 2022

(ev. č. 1-8), Věrovanech (ev. č. 9), Rokytnici (ev. č. 15) a Dluhonicích (ev. č. 12). U všech pomníků bylo také upraveno jejich okolí a posbírány odpadky. U ústředního tovačovského pomníku byla vytrhána tráva mezi kameny celé mohly a byly prořezány lípy uvnitř areálu této památky. Brigády se zúčastnili za Komitét 1866 V. Hradil, J. Jemelka, J. Synek a za 27. prapor polních myslivců J. Březina, Z. Junová a J. Juna. Městu Tovačov patří poděkování

za vysekání trávy u ústředního pomníku v předstihu před brigádou.

V průběhu roku provedl J. Synek údržbu náhrobku generálporučíka Clausewitz v Čejči (ev. č. 26) a hrobu dvou pruských gardových dragounů v Tišnově (ev. č. 31). Úpravu okolí pomníků v okolí Tovačova uskutečnil také V. Hradil a v den Památky zesnulých 2. listopadu 2022 zapálil svíčky u pomníků v Tovačově, Věrovanech, Dluhonicích, Rokytnici a u Čechůvek.

Také byl v průběhu roku několikrát upraven pruský hřbitov v Mikulově, přičemž byly očištěny všechny náhrobky a odstraněn plevel z jejich okolí. Údržbu pomníků a jejich okolí provedli J. Synek s rodinou a M. Svoboda. Sekání trávy a prořezávání stromů na hřbitově zajišťuje město Mikulov. V rámci brigády konané v Mikulově 17. dubna 2022 J. Synek a M. Svoboda upravili mramorové kříže ev. č. 67 a 68 (vícešikovatel Albert Fabricius a poručík Friedrich Schröder), u nichž byla v pros-

Mikulov 17. 4. 2022 (foto J. Synek)

*M. Svoboda v Mikulově
17. 4. 2022 (foto J. Synek)*

Pieta v Dubu 16. 7. 2022 (foto K. Synková)

toru mezi obrubníky odkopána zemina, poté položena geotextilie a nakonec rozprostřen štěrk.

V sobotu 16. července 2022 se v Dubu nad Moravou ve velmi přátelském duchu konala pietní vzpomínka na vojáky padlé v roce 1866 v okolí obce. Akce se zúčastnili představitelé Dubu (starosta I. Čechman, místostarosta L. Vaňák a členové rady městyse P. Piňos a S. Kluka) a 30 návštěvníků. Následovala vycházka po bojišti u Tovačova, v rámci které J. Synek provedl 25 návštěvníků po nejzajímavějších místech, spojených s průběhem tovačovské srážky z 15. července 1866. Vycházky se zúčastnila také kastelánka zámku K. Zajícová a 4 členové našeho spolku. Doprovod tvořili příslušníci 27. praporu polních myslivců (J. Juna a J. Březina), 8. pěšího pluku (J. Melichar a P. Behančín) a K. k. Pionier Kompanie (R. Teplík a J. Novotný). Vojákům v dobových uniformách velel O. Král od 6. praporu polních myslivců a atmosféru dotvářela H. Melicharová v šatech dle módy z 19. století.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy **Jiří Hanuš, P. Megela**

V úvodu musím konstatovat, že ne všechny plánované akce se v roce 2022 podařilo dotáhnout do konce. I přes mnohá jednání nedošlo k opravě pomníku v Roudnici nad Labem. Také zatím nedošlo k opravě hrobu malíře Rudolfa Ottenfelda na Olšanských hřbitovech. Bez výsledku je zatím i jednání o možnosti opravy pomníku majora Panze v Pardubicích. Po prvotních jednáních Jiřího Hanuše a Zdeňka Pátka se věci iniciativně ujal Martin Barus. Jak se zdá, stále se nedaří zjistit, v čím majetku se hrob nachází.

Dobrou zprávou do budoucna je informace o opravě pomníku padlých ve Vrchlabí. Pomník by měl být opraven spolu s úpravou celého městského parku. Díky krajanskému spolku se podařilo zjistit původní text, připraven je i návrh

Tatrovice 17. 4. 2022
(foto J. Mistrová)

opravy pomníku. Velký dík při jednání patří M. Barusovi a Pavlu Vodičkovi z Okrašlovacího spolku ve Vrchlabí.

V průběhu roku byla u hrobu účastníka války v roce 1866 Albrechta rytíře Dittmanna von Vendeville na Vyšehradě umístěna informační tabule, kterou připravili Petra Grulichová společně s Petrem Megelou.

Kostelní Bříza, torzo hrobu V. Kopala
(foto P. Megela)

Tabule u hrobu rodiny von Vendeville
(foto P. Grulichová)

Škoda jen, že musela být vyrobená v poněkud okleštěné podobě.

Mezi nově objevené a do generálního katalogu zapsané památky se dostal žulový pomníček, stojící při cestě mezi Tatrovicemi a Spomyšlem. Nedávno obnovený nápis na pomníčku hlásá: „Obětem válek 1866“. Bohužel, žádné bližší informace se zjistit zatím nepodařilo. Jediná informace od starosty obce Tatrovice pana Ludka Němce zní: „Podle toho, že je na žulovém podstavci vytesán rok a podle textu na zničené desce, kterou jsme vyměnili za stávající, vycházíme z toho, že se jedná o památník padlým v prusko-rakouské válce. Jiné informace k tomuto pomníku nemáme.“

Na poničeném hřbitově v Kostelní Bříze narazil Petr Hudeček na torzo pomníku plukovníka Viktora von Kopala. Následně místo navštívil a nafotografoval P. Megela. Jak o něco později zjistil M. Barus, v 50. letech byly náhrobní kameny odvezeny do lesa, odkud už jich byla někdy předloni asi polovina přivezena zpět na hřbitov. Do budoucna by měl být hřbitov pietně upraven.

Dne 28. ledna 2022 navštívili P. Grulichová společně s Petrou Šolcovou a Z. Pátkem kapli sv. Rafaela v Praze, aby zde zdokumentovali památky věnované rakouskému nadporučíku Paulu Zdenku Klarovi. Poté pak P. Šolcová a Z. Pátek pokračovali v dokumentaci dalších památek v Praze. Následujícího dne se vypravili na sever Čech, kde se k nim připojil i M. Barus. Během celého víkendu se jim podařilo navštívit a zdokumentovat přibližně 15 památek (Černěves, Habřina, Krabčice, Terezín, Roudnice...).

Z. Pátek také upozornil na kříž s letopočtem 1866 v Libici nad Doubravou. Zda souvisí tato památka s událostmi války v roce 1866, se zatím nepodařilo prokázat.

I. Stolín při úpravě hrobu v Moravské Třebové

Deska P. Z. Klara v Praze (foto Z. Pátek)

Několik dalších památek, tentokrát na Olšanských hřbitovech, objevili P. Megela a P. Grulichová. Jde vesměs o účastníky války v r. 1866. Zdeněk Studený narazil na svých toulkách po republice na hrob v Noutonicích a nově zřízený památník, věnovaný všem obětem válek tamtéž.

K dalším zapsaným památkám patří kaple Panny Marie v Bolechově u Želiva, votivní kříž v Bradleci, hrobka Josefa Blažiny v Praze, hrob pěti pruských vojáků zemřelých na cholera v Dolních Heřmanicích a hrob dvou pruských vojáků v Pucově.

Dne 4. června 2022 P. Grulichová zdokumentovala a upravila hrob V. Dokoupila na Olšanech. Dne 8. června 2022 během návštěvy Olšanských hřbitovů očistil J. Hanuš hrob setníka A. Oberbachera a žulovou náhrobní desku na hrobě setníka J. N. Steinského, P. Megela 8. čer-

vence očistil hroby V. Dokoupila, setníka J. N. Steinského, setníka I. Waagnera, a upravil zeleň na hrobě E. S. von Friedberga – Mírohorského. Brigádu zakončil úpravou hrobu tří rakouských vojáků na hřbitově ve Zbraslavi. Ten samý den se P. Grulichová během dovolené věnovala pomníku na hromadném hrobě v Rokytnici v Orlických horách.

Do letních brigád se zapojil i Ivan Stolín na hřbitově v Litomyšli. O další úpravy památek roztroušených po celé republice se v předvečer svátku Dušiček postarali: P. Grulichová na hřbitově v Holešovicích a Olšanech, J. Hanuš v Miletině, I. Stolín v Litomyšli a Miloslav Štrých ve Svitavách. Nelenili ani členové historického klubu Závaš. Ti se již dříve sešli na hřbitově ve Svitavách, aby na hromadném hrobě 180 pruských vojáků nahradili uschlý mech drobnými kamínky, čímž vynikl kříž, kterým je hrob ozdoben.

Během cesty z podzimní valné hromady P. Megela společně s P. Grulichovou a J. Hanušem upravili zeleň u kříže věnovaného polnímu myslivci Fr. Kozákovi v Hněvčevsi.

V den Dušiček 2. listopadu ve večerních hodinách obešla P. Grulichová hřbitovy na Vyšehradě a Olšanech, aby rozsvítila lampičky na hrobech evidovaných Komitétem 1866.

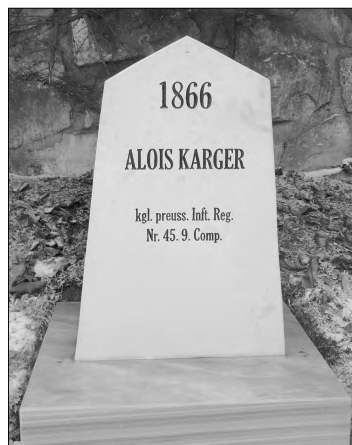
Během roku se také všichni jmenovaní včetně Jiřího Synka věnovali doplnění informací pro generální katalog.

Už začátkem roku zahájil M. Štrých další kolo jednání o opravě a přesunu hrobu v Chrastové Lhotě. A tentokrát úspěšně, neboť 7. listopadu konečně přišel dlouho očekávaný souhlas Ministerstva obrany s přemístěním pomníku. M. Štrých 13. listopadu zajel do Chrastové Lhoty, aby dohlédl na vykopání základů pro přemístěný pomníček. V pondělí 28. listopadu navštívil M. Štrých firmu Metalgranit, kde osobně dojednal jeho konečnou podobu a konečně v polovině prosince byl obnovený pomníček umístěn na své nové místo.

V říjnu byly také osazeny nové stojany naučné stezky Po stopách války 1866 na Hořicku (zastávky 6 Lužany, 7 Choteč, 12 Hořice

*Přemístěný pomník v Chrastové Lhotě
(foto M. Štrých)*

*Detail pomníku
v Chrastové Lhotě
(foto M. Štrých)*

škola, 13 Hořice Gotthard). J. Hanuš je 27. listopadu zkontroloval a při té příležitosti u některých tabulí upravil i jejich okolí.

Za údržbu památek během roku 2022 v okolí svých bydlišť, či pomoc při práci na generálním katalogu patří velký dík Martinu Barusovi, Petře Grulichové, Petru Hudečkovi, Petru Megelovi, Janě Mistrové, Ivanu Stolínovi, Jiřímu Synkovi, Miloslavu Štrychovi, Zdeňku Pátkovi, Vladimíru Sedláčkovi, Petře Šolcové, a také členům historického klubu Záviš.

POŘADÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

V roce 2022 Komitét 1866 pořádal nebo se podílel na následujících akcích:

21. 5. 2022 – XXXI. c. k. manévry Máslojedy – manévry, pořádané Historickým c. k. řadovým pěším plukem č. 18 a obcí Máslojedy, se konaly na okraji památného lesa Svíb. Dopoledne proběhl pietní akt na vojenském hřbitově z roku 1866 v Máslojedech a poté se průvod jednotek odebral do vojenského tábora u pomníku Římana. Po obědě byly organizovány v zabezpečeném prostoru v lese Svíb střelby z historických zbraní.

*Máslojedy 21. 5. 2022, odhalení pomníku ev. č. 138
(foto J. Vilém)*

11. 6. 2022 – Rozsvícení Svíb – Čistěveské putování za myslivcem, aneb rozsvícení Svíb, kterého se zúčastnilo velké množství návštěvníků, uspořádali Historický c. k. řadový pěší pluk č. 18, z.s., Muzejní historický klub Záviš Svitavy a Sbor dobrovolných hasičů Čistěves za podpory Komitétu 1866 a obce Čistěves. Návštěvníci si mohli prohlédnout dobové ležení, krátkou bitevní ukázkou, či se účastnit polní mše sloužené farářem Mariánem Benkem. V polích nad obcí Čistěves byl slavnostně odhalen opravený kříž na hrobě podplukovníka von Sommerfelda a nadporučíka von Witzlebena II. od 2. magdeburského pěšího pluku č. 27. Vyrcholením celé akce byl večerní pochod lesem Svíb doprovázený výkladem člena Komitétu 1866 M. Štrycha, kterému předcházela krátký pietní akt u pomníku Myslivce. Tam byla také celá akce ve 24.00 hodin zakončena večerkou.

25. 6. 2022 – Trutnov – Den bitvy u Trutnova – Město Trutnov spolu s KVH Trutnov uspořádalo kulturní program na Krakonošově náměstí (natírání pamětní desky s datem bitvy, koncert vojenské hudby) a odpoledne proběhly pietní akty u kaple na Janském vrchu a u památníku generála Gablenze.

1. – 3. 7. 2022 – Chlum – již v pátek 1. července 2022 byly vzpomínkové akce zahájeny na královéhradecké náplavce na Eliščině nábřeží, kde byl připraven

bohatý kulturní program a vystoupení jezdecké skupiny Štvalci. V 17.15 byl zahájen pochod vojska na Velké náměstí, kde v 18 hodin slavnostně nastoupeným jednotkám zvonily zvony z chrámu sv. Ducha. Ve 22 hodin se pak konal tradiční pietní akt, spojený s pochodňovým průvodem na pruském hřbitově na Chlumu.

V sobotu 2. července se na Chlumu konala vzpomínková akce u příležitosti 156. výročí bitvy u Hradce Králové, které se zúčastnilo několik tisíc návštěvníků. V 11 hodin byl zahájen pietní akt u pomníku Baterie mrtvých, připomínající oběti bitvy u Hradce Králové, kterého se mimo jiné zúčastnili náměstek hejtmána Královéhradeckého kraje P. Bulíček, primátor města Hradce Králové A. Hrabálek a jeho náměstek J. Bláha, ředitel Muzea východních Čech P. Grulich, vedoucí Muzea války 1866 na Chlumu J. Hrubecký, zástupce krajského vojenského ředitelství podplukovník J. Tesař, místostarosta obce Všeštery V. Fof, starostka obce Máslojedy B. Karešová s místostarostou P. Sailerem, herec V. Vydra, ředitel projektu vzpomínkových akcí Königgrätz 1866 R. Balcárek, farář Římskokatolické farnosti Nechanice M. Benko, zástupci řádu Křižovníků s červeným srdcem v čele s P. Encem a předseda Komitétu 1866 M. Suchý. Odpolední program byl před Muzeem války 1866 zahájen ve 12.30 udělováním Plaket péče o válečné hroby, které I. Vetrák z odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ve spolupráci s M. Suchým předal obci Máslojedy (převzal P. Sailer), městu Krásná Lípa (starosta J. Kolář), městu Mnichovo Hradiště (místostarosta J. Plíhal), arciděkanovi Římskokatolické farnosti a arciděkanství Liberec R. Jurnečkovi, faráři Římskokatolické farnosti Nechanice M. Benkovi a deseti členům Komitétu 1866 (B. Karešová, J. Hanuš, V. Hradil, J. Jemelka, J. Kozák, P. Mrkvička, P. Novák, Z. Studený, J. Vilím, J. Votrubec). Následovalo předání Medaile cti řádu Křižovníků s červeným srdcem – Cyriaků, toto ocenění P. Enc předal J. Čížkovi, H. Grošmannovi (nebyl přítomen), I. Stolínovi, Z. Studenému a J. Třešňákovi. Nakonec M. Barus, J. Šrámek a V. Kessler pokřtili nové vydání publikace Josefa Volfa *Vzpomínky na válku roku 1866*. Ve 14 hodin byla zahájena rozsáhlá komentovaná bitevní ukáзка na motivy skutečných událostí na královéhradeckém bojišti s tématem „Král Wilhelm I., cesta k vítězství.“

V neděli 3. července od 18. hodin v kostele Proměnění Páně na Chlumu sloužil administrátor všestarské farnosti J. Brožek mši za vojáky padlé v královéhradecké bitvě, které se zúčastnilo 11 členů Komitétu 1866.

Vycházka u Tovačova 16. 7. 2022 (foto Z. Junová)

16. 7. 2022 – Pietní akt v Dubu nad Moravou a vycházka po bojišti u Tovačova – tradiční vycházka po tomto moravském bojišti, pořádaná městem Tovačov a Komitétem 1866 a vedená J. Synkem. Návštěvníci byli seznámeni s průběhem bojů na Tovačovsku a Přerovsku a s památkami, připomínajícími tuto událost. U pom-

níku u Bezedného dolu byla uspořádána pieta, při které bylo vzpomenu na vojáky padlé na okolních polích. Akci předcházely pietní akt na náměstí v Dubu nad Moravou, kde zástupci městyse položili věnec ke kříži, připomínajícímu oběti válečného roku 1866.

21. 8. 2022 – Dohaličky – tohoto dne se konal pietní akt u dvou pomníků v Dohaličkách, věnovaných příslušníkům rodiny Leonhardi, které byly spolu s křížem typu 302A opraveny členy Komitétu 1866 a Gardy města Hradce Králové. Pietní vzpomínku zakončila mše v kostele sv. Jana Křtitele sloužená farářem Mariánem Benkem.

Dohaličky 21. 8. 2022 (foto P. Vrba)

17. 9. 2022 – 156. výročí bitvy u Jičína – v sobotu 17. 9. 2022 proběhla vzpomínková akce ke 156. výročí bitvy u Jičína. Pořadatelé akce bylo Muzeum přírody Český ráj, z. s., obec Jinolice, Komitét 1866 a Klub vojenské historie Jičín, z.s. Zsvěceným komentářem tuto akci provázal M. Barus, hlavním organizátorem byl Petr Lazurko. Celé akce se účastnilo 82 vojáků v historických uniformách. Dopolední program začal na návsi v Jinolicích, kde ve spolupráci s obcí proběhl u pomníků pietní akt a veřejnost byla seznámena s děním v obci v roce 1866. Odtud se vojáci přesunuli k rybníku Vražda a u kříže věnovaného obětem války 1866 byl proveden pietní akt. Následoval pochod historických jednotek na Prachov, během něhož docházelo k drobným bitevním střetům. Ve 14 hod. byl zahájen pietní akt u pomníků v Prachovském sedle, při kterém promluvil předseda Komitétu 1866 M. Suchý a byly položeny kytice od Muzea přírody Český ráj, Gardy města Hradce Králové a Komitétu 1866. Akci zakončila komentovaná bitevní ukáзка na historickém bojišti a zapálení svíček na hrobech padlých vojáků v Prachovském sedle.

29. 10. 2022 – Dušičky na bojišti a vzpomínková akce v Cerekvici nad Bystřicí – V odpoledních hodinách po valné hromadě našeho spolku se v Cerekvici nad Bystřicí konala vzpomínková akce, kterou v rámci Dušiček na bojišti spolu s touto obcí pořádal Komitét 1866 a projekt Königgrätz 1866. Po shromáždění všech účastníků u kaple Zvěstování P. Marie se průvod vojska a návštěvníků odebral na cerekvický hřbitov, kde proběhla pietní vzpomínka na vojáky padlé v bitvě u Hradce Králové. Po krátkém úvodu moderátora J. Synka vystoupili s projevy starosta obce Milan Tobolka, ředitel projektu Königgrätz 1866 Radek Balcárek a předseda našeho spolku Miroslav Suchý, a poté byly položeny kytice k souboru pomníků z války roku 1866 na hrobech pruských a rakouských vojáků u hřbitovní kaple sv. Štěpána, které v loňském roce prošly celkovou opravou. Následovalo položení věnce k pomníku na hromadné šachtě v rohu hřbitovní zdi a následně hroby požehnal farář římskokatolické farnosti Nechanice Marián Benko a pronesl modlitbu za padlé vojáky. Vzpomínková akce byla

Cerekev nad Bystřicí 29. 10. 2022 (foto B. Karešová)

zakončena čestnou salvou rakouské a pruské jednotky (velel M. Klika a R. Dufek) a poté měli všichni možnost si prohlédnout repliku obrazu Virginie Sauer-Csáky von Nordendorf, zavěšenou ve hřbitovní kapli. Účastníci akce se pak uspořádali do průvodu a společně odešli zpět na náves, kde bylo možno si prohlédnout kapli Zvěstování P. Marie a vystoupit na její věž, která před bitvou u Hradce Králové sloužila jako pruská pozorovatelná a budoucí bojiště z ní sledoval velitel 2. magdeburského pěšího pluku č. 27 plukovník Franz von Zychlinski a velitel pruské 7. pěší divize generálporučík Eduard von Fransecky.

O akcích lokálního charakteru se zmiňují ve svých zprávách příslušní techničtí referenti.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Náš spolek v roce 2022 pokračoval ve své ediční řadě, nazvané Knižnice Komitétu 1866 a jako její druhou publikaci vydal *Vzpomínky na válku roku 1866* máslojedského sedláka Josefa Volfa, doplněné úvodní kapitolou o životě Josefa Volfa z pera Blanky Karešové, statí o pozici Volfových pamětí v historiografii prusko-rakouské války od Josefa Šrámka a bohatým obrazovým doprovodem.

V uplynulém roce vyšla opět dvě čísla spolkového časopisu *Bellum 1866*. První z nich obsahovalo výroční zprávu za rok 2021, zajímavé studie o událostech roku 1866 v Opočně, pruském setníku Dobschützovi, obnoveném saském pomníku pod Zebínem nebo o hrdinech a obětech války čerpající především z dobového tisku, přehled literatury vydané v roce 2021 a část zápisů ze zasedání předsednictva našeho spolku.

Ve druhém čísle byly publikovány články o okolnostech vzniku monumentu I. armádního sboru na Chlumu, zaniklém pomníku v České Lípě, bojích v okolí Chrudimi, událostech roku 1866 v Potštejně, životopisná črta o Janu Volfovi a druhá část zápisů ze zasedání předsednictva Komitétu 1866.

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

V průběhu roku 2022 pokračovaly práce na renovaci některých naučných stezek, především na bojišti u Hradce Králové, Dvora Králové nad Labem a Jičina.

V pondělí 27. června 2022 se uskutečnila vycházka Po stopách bojů 1866 do Jičina, která začala u pomníků v Prachovských skalách a odtud po trase ústupu vojáků od Prachova k Jičinu. Nejprve byly navštíveny památky v obci Brada-Rybníček, poté vojenský hřbitov u Kbelnice, lokalita na Žabínku a na závěr i pomník v Jičíně na Letné.

Také v průběhu roku 2022 uspořádal P. Lazurko, stejně jako v předchozích letech, sérii vycházek po stopách bojů v Jičíně. Trasa těchto vycházek, hojně navštěvovaných veřejností, vedla po městě Jičíně, kde byli účastníci seznámeni s průběhem bitvy v roce 1866 a měli možnost si za doprovodu členů Kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74 prohlédnout několik pomníků. Vycházky se konaly vždy v podvečer každé pondělí od 4. července do 29. srpna.

Dne 13. srpna 2022 se na Prachově konala tradiční vycházka do Prachovských skal s názvem „*Kudy prošel císařpán*“. Akce se pravidelně účastní i příslušníci tradičních historických jednotek, a to zejména z období 1866. Byli přítomni vojáci v uniformách z období 1756-1763 a 1866. Veřejnost si tak mohla prohlédnout, jak se uniformy během let měnily a vyvíjely. V letošním roce všichni zaměřili do jižní části Prachovských skal, aby navštívili místa, odkud František I. vstupoval do Prachovských skal. Celou akci provázal přítomné P. Lazurko v uniformě setníka rakouského mysliveckého praporu č. 14.

Další vycházky po bojištích války roku 1866 byly uspořádány T. Vondryskou u České Skalice nebo J. Synkem u Tovačova.

Přednášky pro širokou veřejnost s tematikou prusko-rakouské války roku 1866:

- 13. 1. 2022 – Matouš Holas: *Rakouský voják v polním tažení v roce 1866*. Muzeum Podkrkonoší v Trutnově
- 21. 4. 2022 – Matouš Holas: *Generál Ludwig von Gablenz v dánském tažení v roce 1864*. Muzeum Podkrkonoší v Trutnově
- 16. 8. 2022 – Tomáš Vondryška: *Sběratelství historických pohlednic s námětem bitvy a bojiště u České Skalice v roce 1866*. Muzeum Boženy Němcové v České Skalici.
- 21. 9. 2022 – Vojtěch Kessler – Josef Šrámek: *„Postup probíhal zrychleným krokem.“ Čas a prostor v představách účastníků prusko-rakouské války*, 12. sjezd českých historiků – profesní setkání historiček a historiků ČR, pořádané Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

V roce 2022 se konalo sedm zasedání předsednictva, která se uskutečnila v termínech 14. ledna (online předsednictvo), 5. března (U polních myslivců, Chlum), 7. května (Muzeum Boženy Němcové, Česká Skalice), 3. září (Muzeum východních Čech, Hradec Králové), 8. října (Muzeum východních Čech, Hradec Králové), 12. listopadu (Muzeum východních Čech, Hradec Králové) a 10. prosince (OÚ Máslojedy).

Jarní 48. valná hromada se konala 9. dubna 2022 v restauraci Naše hospoda ve Všestarech a v jejím závěru vystoupila restaurátorka P. Szabová s přednáškou o údržbě památek. Poté se část účastníků přesunula na Chlum, kde bylo vzpomenuáno 130. výročí založení Ústředního spolku v roce 1892, při pietním aktu byla u pomníku Jana Nepomuka Steinského položena spolková kytice a byly také navštíveny další pomníky v této části bojiště.

Podzimní 49. valná hromada proběhla v hostinci Pod Svíbem v Benátkách a po jejím skončení se konala v rámci Dušiček na bojišti vzpomínková akce v Cerekvici nad Bystřicí.

Ve dnech 28. a 29. května 2022 podniklo 14 členů Komitétu 1866 pod vedením M. Baruse spolkovou exkurzi do severních a severozápadních Čech, kde se nachází řada památek, které připomínají události roku 1866, především tzv. veteránských pomníků.

Další spolkovou exkurzi, tentokrát na bojiště u Náchoda a České Skalice připravili M. Holas a T. Vondryška na 18. června 2022. Nejprve proběhl pietní akt u hrobu barona R. Ulmensteina na evangelickém hřbitově v Šonově, poté prohlídka kostela, zvonice a pomníků z bitvy u Náchoda ve Václavicích a pomníku jezdeckta na Brance. Odtud se všichni přesunuli na náchodský zámek,

Účastníci exkurze 18. 6. 2022 na Brance

kde byla navštívena expozice věnovaná rodu Schaumburg-Lippe a poté byl na vojenském hřbitově z roku 1866 uspořádán další pietní akt, při kterém M. Suchý připomněl 130. výročí založení Ústředního spolku. Odpolední program zahrnoval prohlídku památek na českoskalickém vojenském hřbitově a v lese Dubno.

V neděli 31. července 2022 si na Olšanských hřbitovech připomněli členové Komitétu 1866 již 100. výročí úmrtí J. N. Steinského (15. června 1848 – 31. července 1922) krátkým pietním aktem, při kterém předseda M. Suchý seznámil přítomné se životem J. N. Steinského a poté byl u jeho hrobu položen věnec a rozsvíceny svíce. Následovala prohlídka vojenských hrobů, z velké většiny se vztahem k roku 1866, kterou zasvěceným slovem doprovázel P. Megela.

V pátek 8. dubna 2022 se v přednáškovém sále Muzea války 1866 na Chlumu konal seminář *Údržba a ochrana památek prusko-rakouské války r. 1866* pořádaný Královéhradeckým krajem (Věra Doležalová), Komitétem 1866 (J. Synek, M. Suchý) a Muzeem východních Čech (Jan Hrubecký). V dopolední části si účastníci semináře vyslechli následující přednášky:

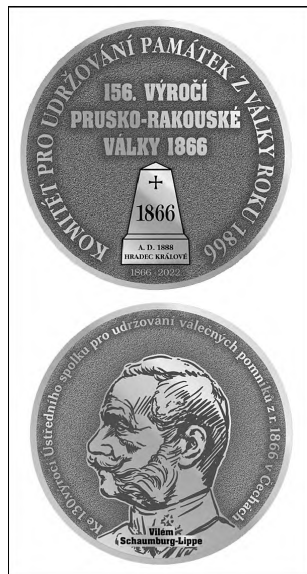
1. Postavení Ministerstva obrany v systému péče o válečné hroby – Ing. Imrich Vetrák (Ministerstvo obrany ČR)
2. Koordinace a péče o válečné hroby v Královéhradeckém kraji – Mgr. Věra Doležalová (Královéhradecký kraj)
3. Úvod do památkové péče – Mgr. Pavla Laštůvková (NPÚ Josefov)
4. Památky 1866 pohledem archeologa – Mgr. Matouš Holas (Muzeum východních Čech v Hradci Králové)
5. Údržba pomníků prusko-rakouské války, metody a postupy – BcA. Pavla Szabová (restaurátor)

Odpoledne byla uspořádána komentovaná vycházka po okolí Chlumu, při níž restaurátorka P. Szabová u jednotlivých pomníků uváděla správné metody péče o jednotlivé druhy kamene a další materiály.

V průběhu roku 2022 došlo také k několika personálním změnám v řídicích orgánech spolku. S platností od 29. 10. 2022 byl předsednictvem jmenován Jiří Třešňák novým technickým referentem pro bojiště u Jičína (jeho zástupcem je Petr Lazurko) a Petr Černý zástupcem technického referenta pro bojiště u Svinišťan. Předání funkce technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem V. Kesslerovi bylo dokončeno začátkem ledna 2023. Do širšího předsednictva byla 12. 11. 2022 jmenována také Petra Grulichová (správa generálního katalogu na spolkovém webu) a Soňa Jeřábková (správa spolkového Youtube kanálu).

U příležitosti 130. výročí Ústředního spolku pro udržování válečných pomníků z r. 1866 v Čechách vydal Komitét 1866 díky iniciativě P. Mrkvičky spolkovou medaili:

Líc: V ploše podobizna Viléma Schaumburg-Lippe, nad ní v okružní nápis: Ke 130. výročí Ústředního

spolku pro udržování válečných pomníků z r. 1866 v Čechách, pod ní nápis: Vilém / Schaumburg-Lippe.

Rub: Logo Komitétu 1866 – tedy typová pyramida s křížem, letopočtem 1866 a na soklu nápisem: A. D. 1888 / HRADEC KRÁLOVÉ. Pod pyramidou letopočty 1866-2022. V okruhu název spolku: KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866. Nad pyramidou v ploše nápis: 156. VÝROČÍ / PRUSKO-RAKOUSKÉ / VÁLKY 1866.

Rozměry: Průměr 40 mm, síla 3 mm.

Váha: 20 g.

Kov: Zinková slitina galvanicky pokovená do podoby patinovaného bronzu.

Náklad: 100 ks.

Autor návrhu: Jiří Blahuš.

Výrobce: Coufal Richard – CR design, Brno.

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Spolupráce s úřady pokračuje, až na některé výjimky, velmi dobře, což dokumentují zprávy jednotlivých technických referentů. Část místních samospráv je vstřícná ke spolupráci při údržbě a obnově památek, ležících na jejich katastrálních územích. Pro některé samosprávy není problém příspěvek dle finančních možností svého rozpočtu na opravy pomníků, jsou-li žádosti pečlivě připraveny a odpovídajícím způsobem prezentovány. Města a obce také oceňují spolupráci na úrovni technických referentů Komitétu 1866 při přípravě žádostí o dotace z různých grantových programů. Komitét zde poskytuje podklady k žádostem o grant, zajišťuje odborné posouzení stavu předmětných památek a v mnoha případech garantuje vlastní realizaci. Je třeba vyzdvihnout spolupráci především s Královéhradeckým krajem, městy Česká Skalice, Mnichovo Hradiště, Náchod, Trutnov, Hradec Králové, Tovačov a obcemi Máslojedy, Benátky, Cerekvice nad Bystřicí, Hoříněves, Dolní Přím, Třesovice, Všestary, Střezetice, Svijany, Březina, Provodov-Šonov ad.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Ačkoliv se Komitét 1866 podílel v roce 2022 na vytváření a přípravě četných dotačních žádostí zejména pro program Ministerstva obrany na opravu válečných hrobů, které však byly určené pro různé právnické i fyzické osoby, samotný spolek v tomto roce získat dotační prostředky pouze ze zdrojů Královéhradeckého kraje, jednalo se však o projekty zásadního významu. Konkrétně již o výše zmíněnou dotaci Královéhradeckého kraje na projekt „Podpora aktivit Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 v roce 2022“. Tento projekt měl celkový rozpočet 530.000 Kč, přičemž dotace činila 80%, tedy 424.000 Kč. Obdobným způsobem byl náš spolek ze strany Královéhradeckého kraje podpořen již čtvrtý rok po sobě. V rámci uvedeného projektu byly realizovány činnosti v pěti okruzích:

1) Péče o válečné pomníky a hroby

V této oblasti se podařilo opravit celkem pět pomníků na válečných hrobech, konkrétně se jednalo o:

- kompletní opravu pomníku ev. č. HK-308 (v centrální evidenci válečných hrobů CEVH CZE5205-3681) na hromadném hrobě rakouských a pruských vojáků padlých v bitvě u Hradce Králové, v Benátkách,
- výměnu poškozeného vrcholového kříže pomníku ev. č. JC-14 (CEVH CZE5207-4369) na hromadném hrobě saských vojáků a saského setníka Subeho, kteří padli v bitvě u Jičína 29. června 1866, u obce Dílce,
- kompletní opravu pomníku ev. č. SV-21 (CEVH CZE-5206-4252) na hromadném hrobě 13 pruských vojáků, kteří padli ve srážce u Sviništan 29. června 1866, u obce Miskolezy (pomník byl opravován ve dvou fázích, neboť během opravy na něj spadl při vichřici strom),
- kompletní opravu pomníku ev. č. TU-84 (CEVH CZE5214-4756) na hromadném hrobě rakouských a pruských vojáků padlých v bitvě u Stříteže 28. června 1866, ve Stříteži,
- kompletní opravu pomníku ev. č. TU-88 (CEVH CZE5214-4789) na hrobě rakouského kadeta Thegera v obci Staré Buky.

2) Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí

V rámci oblasti této podpory byly podpořeny níže uvedené akce, zejména vzpomínkového charakteru vztahující se k válečnému roku 1866

- „1866 on-line hra“, vědomostní hra ve webovém prostředí pro zájemce z řad široké veřejnosti, 19. února 2022,
- Rozsvícení Svíb, 16. ročník, 11. června 2022,
- Vzpomínková akce ke 156. výročí bitvy u Jičína 29. června 1866, 17. září 2022,
- Vzpomínková akce na královéhradeckém bojišti „Dušičky 1866“, 29. října 2022

3) Publikační činnost

V rámci této oblasti bylo podpořeno vydání obou loňských čísel časopisu *Bellum 1866*, který od roku 1990 vydává Komitét 1866.

4) Podpora rozvoje cestovního ruchu

V rámci této oblasti se Komitét 1866 zaměřil především na síť naučných stezek, které propojují jednotlivá historická bojiště z prusko-rakouské války na území Královéhradeckého kraje, resp. opravu špatného stavu některých zastávek těchto unikátních naučných stezek. Konkrétně se jednalo o montáž 45 ks

nových stojanů (zcela nový typ stojanů s plechovou stříškou vyrobený ze dřeva ošetřeného tlakovou impregnací), které nahradily již značně poškozené stojany na naučných stezkách Česká Skalice – Sviništany – Josefov 1866, Bitva u Hradce Králové 3. 7. 1866 – jižní křídlo, Bitva u Jičína 29. června 1866, Po stopách války roku 1866 na Hořicku a Bitva u Dvora Králové nad Labem 29. června 1866.

5) Spolková činnost

V rámci této oblasti byly podpořeny běžné aktivity nezbytné pro řádné fungování činnosti spolku, zejména jízdní náklady.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2022

Hospodaření Komitétu 1866 v roce 2022 stručně a přehledně shrnují níže předložené tabulky. Spolkové hospodaření se stejně jako v loňském roce dostalo do schodku, který byl však o přibližně 25 000 Kč menší, než bylo předpokládáno. Klíčovou roli v rámci celého hospodaření hrála dotace získaná od Královéhradeckého kraje na činnost spolku dosahující částky 424 000 Kč, která z 80 % pokryla mj. vydání spolkového časopisu, jízdné, část nákladů na vzpomínkové akce, ale největší její podíl byl určen na opravy památek a údržbu naučných stezek, resp. výměny dožilých stojanů jednotlivých naučných tabulí. Značné výdaje pak byly také spojeny s naší primární činností, tedy opravami památek, o čemž svědčí další části této výroční zprávy – z účetního hlediska se vesměs jednalo o podíly na opravách, v několika případech však také o výdaje hrazené čistě Komitétem 1866. Spolkové hospodaření jednorázově také zatížil nákup 20 odlišků typových křížů pro náhodské a českoskalické bojiště v ceně 58 000 Kč, které však budeme postupně využívat v dalších letech. Vyzdvihnout lze dále příjem 218 303,54 Kč z prodeje publikací, přičemž náklady na nově vydanou knihu vzpomínek Josefa Volfa na rok 1866 se do spolkové pokladny vrátily již během čtyř měsíců jejího prodeje.

Základní přehled o hospodaření

Účet	Počáteční stav (k 1. 1. 2022)	Konečný stav (k 31. 12. 2022)	Celkový výnos
Pokladna	135 953,00 Kč	31 345,00 Kč	
Běžný účet 175240807	886 448,14 Kč	837 098,51 Kč	
Účet Pomník Střezetice 176789244	65 606,43 Kč	65 617,22 Kč	
Celková suma v Kč	1 088 007,57 Kč	934 060,73 Kč	-153 946,84 Kč

Hospodaření dle účetních středisek

Středisko	Příjmy	Výdaje	Bilance
Památky	187 942,40 Kč	392 566,00 Kč	-204 623,60 Kč
Publikace	276 243,54 Kč	151 006,30 Kč	125 237,24 Kč
Kulturní akce	8 336,00 Kč	30 495,00 Kč	-22 159,00 Kč
Spolek	364 568,08 Kč	298 106,00 Kč	66 462,08 Kč
Výstavy, NS	227 651,34 Kč	346 514,90 Kč	-118 863,56 Kč
Celkem	1 064 741,36 Kč	1 218 688,20 Kč	-153 946,84 Kč

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V ROCE 2022

K 31. prosinci 2022 měl Komitét 1866 celkem 126 řádných, 4 zasloužilé a 28 čestných členů. V roce 2022 bylo přijato 9 nových členů (Markéta Čáslavská, Karel Havlíček, Soňa Jeřábková, Vladimír Kouřim, Jaroslav Pavlíček, Ivan Puš, Toni Ryčer, Jan Slouka a Martin Soběslav). Dne 29. 12. 2021 zemřel čestný člen Ing. Erik Tichý (nebyl zahrnut do výroční zprávy za rok 2021), 7. 4. 2022 zemřel zasloužilý člen Václav Pražák, 14. 12. 2022 Petr Koucký a 17. 12. 2022 Zdeněk Pátek. Vývoj členské základny v letech 2018-2022 je zpracován v následující tabulce.

Stav k datu	Řádný člen			Zasloužilý člen			Čestný člen		
	celkem		z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 12. 2018	113	14	1	5	0	0	30	0	21
31. 12. 2019	112	13	2	5	0	0	30	0	21
31. 12. 2020	112	12	2	5	0	0	29	0	21
31. 12. 2021	119	14	2	5	0	0	29	0	21
31. 12. 2022	126	16	2	4	0	0	28	0	21

* právnická osoba

OCENĚNÍ ČLENŮ KOMITÉTU 1866

Plaketa péče o válečné hroby Ministerstva obrany ČR

Ve středu 22. června 2022 obdržel na zámku Kuks tuto plaketu Matouš Holas za vydání publikace *Archeologie Prusko-rakouské války z roku 1866*, která je považovaná za významný metodický podklad pro ochranu a poznání dosud neoznačených válečných hrobů a archeologie bitevního pole.

V sobotu 2. července 2022 předal ing. Imrich Vetrák z odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ve spolupráci s M. Suchým před Muzeem války 1866 na Chlumu plakety deseti členům Komitétu 1866 za jejich soustavnou práci na poli péče o památky z prusko-rakouské války na území Čech i Moravy. Ocenění byli Blanka Karešová, Jiří Hanuš, Václav Hradil, Jiří Jemelka, Jiří Kozák, Pavel Mrkvíčka, Petr Novák, Zdeněk Studený, Jiří Vilím a Josef Votrubec.

Ocenění Medailí cti mezinárodního řádu Křížovníků s červeným srdcem

Medaile cti byla řádem udělena jako poděkování a vysoké uznání za mimořádné zásluhy v péči o válečné hroby a památníky, učiněné v duchu křesťanských hodnot a víry. Medaile na černé stužce spolu s dekretem byla správcem tohoto vyznamenání p. Petrem Encem 2. 7. 2022 před Muzeem války 1866 na Chlumu slavnostně předána těmto členům Komitétu 1866: Janu Čížkovi, Horstu Großmannovi (nebyl přítomen – předáno na valné hromadě 29. 10. 2022), Ivanu Stolínovi, Zdeňku Studenému a Jiřímu Třešňákovi.

Ing. I. Vetrák předává Plakety péče o válečné hroby